Когніція. Комунікація. Дискурс. 2024, 28, 24-32
https://periodicals.karazin.ua/cognitiondiscourse

https://doi.org/10.26565/2218-2926-2024-28-02
Стаття надійшла до редакції 01.05.2024,
рекомендована 21.06.2024.

ІНТЕРСЕМІОТИКА КІНОТЕКСТУ В ПЕРЕКЛАДІ: КРОС-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Владислава Демецька
доктор філологічних наук, професор,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
(6, Берегове, Закарпатська область, 90201);
e-mail: vdemetskaya@gmail.com
ORCID: http://orcid.org/0000-0001-9902-7913

Як цитувати (стиль ДСТУ 8302:2015): Демецька В. Інтерсеміотика кінотексту в перекладі: крос-культурний аспект. *Cognition. Communication. Discourse*. 2024. № 28. С. 24-32. doi.org.10.26565/2218-2926-2024-28-02

Анотація
У статті представлений крос-культурний аналіз кінотексту в перекладі. Інтерсеміотична транслятологія уможливлює дослідження синергетичного характеру єдності принаймні двох центральних семіотичних систем, а саме – вербальної й візуальної. Спираючись на це положення, можна стверджувати, що до найважливіших перекладацьких завдань належить формування мотиваційного вибору тієї магістральної стратегії, яка сприятиме створенню у перекладі адекватного синергетичного впливу цього кінотексту на цільову аудиторію в аспекті крос-культурного зіставлення. Для розв'язання цієї проблеми обрана історична драма "The King's Speech" (2010) у двох варіантах перекладу українською мовою. Художні «костюмовані» кінострічки, як правило, «прив'язані» до певного історико-культурного періоду вихідної лінгвокультури, та віддзеркалюють також притаманні лише їй інґерентні властивості, що призводить до перекладацьких ускладнень саме з огляду крос-культурної специфіки відтворення таких текстів у перекладі. Поєднання візуального і вербального кодів дозволяє розглядати такі тексти у широкому сенсі – як власне кінотекст, але як і окремий вид інтерсеміотичного перекладу. Літературний текст певної лінгвокультури у процесі екранізації об'єднує три види перекладу за Р. Якобсоном, зокрема інтралінгвістичний (пере(с)творення літературного твору вихідною мовою у сценарій), інтерлінгвістичний (пере(с)творення цільовою мовою), і нарешті інтерсеміотичний (створення власне кінотексту). Перекладацький простір кінотексту як гетерогенна структура/система постає певним перекладацьким викликом, оскільки у процесі роботи над перекладом перекладач може не ідентифікувати національно/культурно марковані дискурсивні елементи оригіналу, що може призвести до хибного сприйняття або перекручення емотивного/емоційного впливу цілісної полікодової системи кінотексту цільовою аудиторією. У зв'язку з цим логічним убачається запровадження перекладознавчого аналізу кінотексту з акцентом на закладену в ньому краєзнавчу, або культуро зорієнтовану інформацію, якою повинен володіти модельований реципієнт – і перекладач, і цільовий одержувач.

Ключові слова: *перекладацькі стратегії, кінотекст, культурно маркована лексика, інтерсеміотичний переклад, методологія перекладу.*

1. Вступ

Загальним положенням слугує той факт, що запропоноване Р. Якобсоном (Jakobson, 2000) положення про інтерсеміотичний переклад як трансфер мовного знака через немовні знакові системи, на сьогодні отримує більш широке потрактування – мультимодального перекладу.

© Демецька Владислава, 2024

Сама ідея інтерсеміотичного перекладу полягає в розумінні /сприйнятті поняття перекладності як однієї з фундаментальних ознак будь-якої семіотичної системи. Оскільки кінотекст є уособленням полікодової структури, саме проблематика інтерсеміотичного відтворення такого типу тексту і постає об'єктом нашого дослідження.

У широкому філософському сенсі, переклад є засобом досягнення взаєморозуміння між (лінгво)культурами, і саме тому сприйняття й інтерпретація тексту будь-якої семіотичної природи вибудовуються через посередництво «кодів прочитання», що ґрунтуються на національно-культурній картині світу реципієнта. Отже, ***мета*** статті полягає у спробі опису взаємозалежності між вірною/хибною інтерпретацією перекладача культурно маркованої вербальної складової кінотексту та адекватності/неадекватності реакції вихідного/цільового реципієнтів такої полікодової системи, як кінотекст у межах мультимодальності перекладу як процесу і результату. ***Предметом*** цієї розвідки є перекладознавчий аналіз, спрямований на висвітлення специфіки крос-культурного перекладу кінотексту, ***матеріалом*** для якого слугують оригінал історичної драми "The King's Speech" (2010) і дві перекладні версії українською мовою.

Дослідження полікодової природи кінотексту у межах інтерсеміотичного перекладу передбачає залучення певної міждисциплінарної системи ***методів***, яка перш за все, включає семіотичний інструментарій аналізу, який дозволяє диференціювати значущість різних знакових систем у формуванні / сприйнятті кінотексту. Поряд із цим окремої ваги набувають елементи критичного дискурс-аналізу, що уможливлюють адекватну інтерпретацію окремих дискурсивних одиниць, їх функціонування у вихідному й цільовому кінотекстах. З позицій культурологічного підходу, необхідним є звернення до власне лінгвокультурологічного аналізу, який поряд із дистрибутивним аналізом сприяє виокремленню, опису й аналізу культурно маркованих одиниць. І звісно необхідним, засадничим убачається метод зіставного перекладознавчого аналізу, спрямований на визначення ступеня адекватності цільового тексту оригіналові у мультимодальній перекладацькій площині (Demetska, 2024, p. 75).

2. Теоретичне підґрунтя

Авторитетний дослідник аудіовізуального перекладу Ів Ґамб'єр (Gambier, 2021) доходить висновку про те, що більшість досліджень з перекладацьких стратегій у відтворенні кінотекстів сфокусовані на порівнянні усного оригіналу з перекладними субтитрами лише задля критики невдалих перекладацьких рішень, ігноруючи реальні умови роботи із кінотекстом як системою високої семіотичної складності. Такі розвідки звужують увагу на вирішення звісно важливих, але тільки лінгвістичних проблем, безвідносно до аудіо та візуального контекстів, а також без урахування інтелектуального, соціального та ін. статусів творців кінопродукту і його глядачів (отримувачів) (Gambier, 2021, p. 22).

Беручи до уваги наведену аналітичну позицію, ця стаття є спробою перекладознавчого аналізу кінотексту "The King's Speech" (2010) у двох дубльованих українських версіях з урахуванням впливу перекладного тексту саме на сприйняття глядачами мультимодальності оригіналу, зокрема його емоційно-емотивної складової через аудіовізуальний простір фільму. Набір мовних, літературних, культурних та історичних властивостей, які формують транслятологічний горизонт перекладача, впливають на якість відтворення всіх семіотичних кодів, що і формують синкретичну мультисеміотику кінооригіналу в перекладі.

Абсолютно слушною видається теза І. Шевченко про те, що у кінотексті та драматичній п'єсі «інформаційні канали» представлені як аудіальними, так і візуальними модусами, серед яких власне звук, гра тіні й світла, музика і діалоги, а також самі мізансцени, тобто все те, що у динамічному взаємозв'язку формує мультимодальність самого тексту (Shevchenko, 2019, p.16). З цієї точки зору лінгвістичні теорії поряд із семіотичними теоріями отримують статус трансдисциплінарності, а вирішення проблематики соціального, культурного, когнітивного та прагматичного напрямків здатне глибоко розвинути наше розуміння мови/мовлення,

мисленнєвого процесу, а в решті-решт і семіозису мультимодальних дискурсів (Shevchenko, 2019, p.16). Цей підхід є надважливим і для перекладача, оскільки у роботі з такими мультимодальними дискурсами/текстами він транскодує не просто вербальний текст, а текст «всередині» інших семіотичних систем, що саме разом формують вплив на реципієнта цього дискурсу/тексту як для вихідної лінгвокультури, так і для цільової.

Єдність вербально-невербальної комунікативної дії, а саме взаємодія/невіддільність фонологічної форми від висоти голосу, інтонації, міміки, жестів, а також мізансцени уможливлює адекватне розуміння інтенції мовця (Мартинюк, 2020). Більш того, у певних випадках невербальна поведінка постає майже «єдиним ключем до розуміння змісту висловлення, оскільки знання про ситуативний контекст комунікації не дають достатніх підстав для встановлення мотивації і, відповідно, інтенції мовця» (Мартинюк, 2020, p. 16). Для нас це твердження набуває особливого значення, адже саме гетерогенність кінотексту є найбільшим викликом для перекладача.

Направду, більшість перекладів англомовних (і не тільки) кінотекстів українською мовою є взірцями високого професіоналізму вітчизняних перекладачів, які блискуче справляються із завданням адекватного відтворення через вербальний текст усього розмаїття мультимодальності кінотексту, що проявляється у синергії впливу на цільового реципієнта. І ця розвідка є спробою запровадження перекладознавчого аналізу найбільш вразливих для перекладача фрагментів певного кінотексту, де вербальна інформація проникнута культурно маркованою лексикою, а невербальна складова (або у термінах А. Мартинюк – невербаліка) отримує найвищий ступінь емоційного напруження, що у результаті повинно «збігтися» в єдиній реакції як для вихідної аудиторії, так і для цільової аудиторії. Перекладацький контраст між смислом висловлення і «картинкою» обов'язково призведе до перекручення або зсуву у реакції цільового реципієнта, і саме тому вірна ідентифікація проблемних культурно зорієнтованих зон вербального тексту безсумнівно допоможе уникнути такого ефекту.

Узагальнено нейтральний стиль вербального тексту аналізованого фільму не викликає певних перекладацьких застережень, тому його еквівалентне відтворення дозволяє глядачам адекватно сприймати не тільки сюжет, характер персонажів, але й емоційне навантаження мікросцен, відчувати емотивну нюансировку фабули, витонченість динаміки відношень між головними персонажами – Георгом VI і Лайонелом Логом. Оскільки глядацьке сприйняття вербального тексту напряму залежить від значень і емоцій, втілених акторами через їх невербальну поведінку, переклад кінодіалогів повинен обов'язково враховувати і семіотику тіла людини (Bruti & Zanotti, 2017, p.13; Pérez-González, 2020; Poyatos, 2008, p.176). Неспівпадіння вербальної і невербальної складових у перекладі призводить до перекрученого сприйняття всієї сцени глядачем, а іноді й до зворотної емоційної реакції цільового адресата порівняно з адресатом оригіналу, особливо, якщо йдеться про ключові, поворотні моменти всього кінотексту.

3. Результати дослідження

У кінострічці "The King's Speech" сюжет вибудовується навколо реального факту із життя короля Георга VI і віддзеркалює не тільки процес самоборотьби із проблемою вимови, але, що найважливіше, – процес становлення Берті королем Великої Британії Георгом VI через динаміку розвитку дружніх стосунків із містером Логом. Зрозуміло, що властива англійцям стримана емоційність в поведінці, особливо якщо йдеться про етикет поводження членів королівської родини, превалює у просторі всього фільму. Саме тому порушення цієї манери поведінки, емоційні сплески Берті в діалогах з Лайонелом, а надто використання лайливої лексики маркують «поворотні» моменти у розвитку фабули і увиразнюють «живий» плин сюжету. І знову ж таки, і зав'язка, і розвиток сюжету, і його розв'язка в поєднанні з аудіо і візуальними складовими – усе це як прояв мультимодальності разом із еквівалентним вербальним текстом у перекладі створює вповні адекватну оригіналові інтелектуально-

емоційну реакцію у цільового реципієнта. В решті-решт, рецепція аудіовізуальних продуктів є не чим іншим, як реакцією на когнітивному рівні, відлунням у поведінковій активності, але і відгуком у цільовому культурному коді (Gambier, 2021, p. 24). У випадку з аналізованим кінотекстом в обох українських версіях загальний полімодальний «портрет» оригіналу вповні відтворений, окрім, на жаль, одного фрагменту, який є кульмінацією всього сюжету. Йдеться про сцену репетиції церемонії коронації у Вестмінстерському Абатстві, а власне про діалог герцога Йоркського зі своїм тренером містером Логом. Мізансцена аналізованого діалогу сама по собі є провокативною, адже у кріслі короля Едуарда сидить не майбутній король Георг VI, а проста людина із Австралії, псевдолікар містер Лог:

(1) 1185
01:27:28,950 --> 01:27:29,850
What're you doing?
1186
01:27:29,850 --> 01:27:31,480
Get up! You can't sit there! Get up!
1187
01:27:31,530 --> 01:27:32,740
Why not? It's a chair.
1188
01:27:32,790 --> 01:27:36,100
No, that's not a chair, that is... that is...
1189
01:27:36,800 --> 01:27:38,040
That is Saint Edward's Chair!
1190
01:27:38,040 --> 01:27:39,700
People have carved their names on it.
1191
01:27:39,750 --> 01:27:42,380
That chair is the seat on which every King and Queen.
1192
01:27:42,430 --> 01:27:44,280
It's held in a place by a large rock!
1193
01:27:44,280 --> 01:27:45,610
That's the Stone of Scone yard,
1194
01:27:45,660 --> 01:27:47,990
- you are trivialising everything. - You believe such bollocks.
1195
01:27:48,040 --> 01:27:48,880
You're trivialising everything!
1196
01:27:48,880 --> 01:27:49,690
I don't care how many royal...
1197
01:27:49,740 --> 01:27:51,550
- Listen to me. Listen to me! - arse have sat in this chair.
1198

01:27:51,600 --> 01:27:53,560
- Listen to me! - Listen to you? By what right?
1199
01:27:53,610 --> 01:27:55,570
By the divine right, if you must! I'm your King!!!
1200
01:27:55,620 --> 01:27:57,250
No you're not! You told me so yourself.
1201
01:27:57,250 --> 01:27:58,420
You said you didn't want it.
1202
01:27:58,470 --> 01:27:59,820
Why should I waste my time listening to you?
1203
01:27:59,820 --> 01:28:00,960
Because I have a right to be heard!
1204
01:28:01,010 --> 01:28:03,410
- Heard as what? - I HAVE A VOICE!
1205
01:28:08,360 --> 01:28:09,860
Yes you do.
1206
01:28:19,780 --> 01:28:21,440
You have such a perservance,
1207
01:28:21,440 --> 01:28:23,680
Bertie, you're the bravest man I know.
1208
01:28:24,060 --> 01:28:26,410
And you'll make a bloody good king. (хронометраж взятий з Hooper & Seidler, 2010).

Увесь діалог містить 23 репліки, які віддзеркалюють інформацію культуро специфічного характеру, що стосується реліквій Британської корони. Цей фрагмент є ключовим у першу чергу тому, що сформований на емоційному протистоянні – повному спокої містера Лога і пікової емоційної напруги герцога Йоркського, адже мовиться про святині Великої Британії – королівський трон і шотландський *камінь Долі* (the Stone of Scone):

(2) Герцог Йоркський: *That chair is the seat on which every King and Queen*.
Містер Лог: *It's held in a place by a large rock!*
Герцог Йоркський: *That's the Stone of Scone yard,* (Hooper & Seidler, 2010).

Stone of Scone – це камінь, який протягом століть асоціюється з коронацією королів і королев Шотландії, і що був викрадений у 1296 р. англійцями і поміщений під(!) королівським кріслом у Вестмінстерському Абатстві (Tikhanen, n.d.) як доказ верховенства корони Великої Британії над Шотландією. Сам камінь має прямокутну форму, розміри 66см./41см./28см. і важить близько 150 кг. Згідно з однією із кельтських легенд цей камінь послужив праотцю-патріарху Якову подушкою у сні, коли він мав видіння ангелів, а уже у 840 CE (AD) камінь був відвезений Кеннетом МакАльпіном у селище Скун (Scone). Як засвідчує Британська

Енциклопедія (Tikhanen, n.d.), у Різдво 1950 р. камінь був «викрадений шотландськими націоналістами» і перенесений у Шотландію, але вже за чотири місяці англійці «повернули» його та «встановили» на попередньому місці у Абатстві. Направду, вже у 1996 р. британський уряд остаточно повернув святий для шотландців камінь на батьківщину. Цей історичний відступ необхідний для розуміння цінності цього артефакту як для шотландців, так і для англійців, не кажучи вже про майбутнього короля, попередники якого майже всю свою історію намагалися приборкати і втримати під своєю короною гордовиту Шотландію. Штучний вираз на обличчі містера Лога зневажливого ставлення до цього раритету приводить герцога Йоркського до топового рівня емоційної люті, що реалізується не лише у прояві заїкання, але й у висоті голосу, що резонує із відверто тихими і нейтральними, але в'їдливими ремарками австралійця. Іншими словами, мультимодальність оригіналу у всьому своєму розмаїтті складових спрямована на створення саме такої кульмінації кінострічки, яка на високому емоційному рівні демонструє пік формування справжнього короля нації в епоху складних часів. Для того щоб викликати у цільового реципієнта аналогічну когнітивну і емоційну реакцію, перекладачеві необхідно взяти до уваги як історико-культурні фактори, так і локальні, але полімодальні властивості аудіовізуального тексту. Обидва українські переклади демонструють інваріантність версії:

(3) Герцог Йоркський: *Це трон, на якому кожен король і королева…*
Містер Лог: *А під ним величезна скеля!*
Герцог Йоркський: *Це Скоунський камінь! Ви все спрощуєте!* (Hooper & Seidler, 2010).

Перед глядачем вимальовується дещо дивна картина: як під кріслом, нехай навіть королівським, може міститися *величезна скеля*, і чому майбутній король настільки емоційно обурюється через якийсь *Скоунський камінь*, що відчувається на слух як скунський камінь (камінь скунса? – *В.Д.*). У результаті градус напруження кульмінації нівелюється, а емоційний фон не отримує відгуку у реципієнта і змінюється у кращому випадку на здивування. Відомо, що у словниковій статті до лексеми *rock* у тлумачному двомовному словнику можна з легкістю знайти відповідник *камінь*, який вибудовує логіку мізансцени і власне реальний вигляд королівського трону, адже йдеться про історичний, а не фентезійний фільм. І вже зовсім неочікуваним видається зіткнення вигуку про Скоунський камінь із емоційним шлейфом, що йде за ним. Натомість, загальновідомим є синонім до цієї шотландської реліквії, який знайомий українській лінгвокультурі, а саме *Камінь Долі* (*the Stone of Destiny*), що за своїми характеристиками милозвучності викликає у цільового реципієнта лише позитивні асоціації у сприйнятті артефакту як історико-культурної цінності, а звідси актуалізує й адекватне відношення до емоційної реакції персонажа.

Далі стає зрозумілою і послідовність у логіці майбутнього короля, адже підсвідомо він починає розуміти себе не просто членом королівської родини, а радше королем своєї країни і лідером всієї нації:

(4) Герцог Йоркський: *Listen to me!*
Містер Лог*: Listen to you? By what right?*
Герцог Йоркський: *By the divine right, if' you must! I'm your King!!!*
Містер Лог*: No you're not! You told me so yourself. You said you didn't want it. Why should I waste my time listening to you?*
Герцог Йоркський: *Because I have a right to be heard!* (Hooper & Seidler, 2010).

Попри те, що загалом переклад далі є еквівалентним, все ж таки певна емоційна напруга, що відчувається в оригіналі, дещо редукована в перекладі:

(5) Герцог Йоркський: *Слухайте мене!*
Містер Лог: *Вас? Цікаво, по якому праву?*
Герцог Йоркський: *По божественному, якщо дозволите! Я Ваш король!*
Містер Лог: *Ні, не король Ви самі мені так сказали, що не хочете ним бути. Навіщо тоді мені витрачати час і слухати вас?*
Герцог Йоркський*: Тому що у мене є право бути почутим!* (Hooper & Seidler, 2010).

Видається, що у репліці *By the divine right, if you must*! емоційно виправданим не є варіант *По божественному, якщо дозволите*! Якщо взяти до уваги статус комунікантів, майбутній король точно знає, що він буде ним по праву божого благословення і тому навряд чи буде питати про це право у простої людини. Можливим варіантом слугує такий: *По божественному праву, як ви напевне знаєте*! Такий або подібний варіант може бути допущений тому, що українські варіанти перекладів коротші за англійський оригінал, принаймні цього фрагменту, що взагалі дозволяє варіювати перекладацькі версії.

І нарешті, декілька слів про переклад власне назви кінострічки, адже, як відомо, назва будь якого художнього тексту є квінтесенцією всього змісту і мети створення твору. В оригінальній версії йдеться про *King's speech,* що віддзеркалює двоїсту інтенцію авторів об'єднати і особливості мовлення Герцога Йоркського – його заїкання, але й зробити наголос на історичному факті про звернення короля до нації по радіо напередодні Другої світової війни, яке потім стало регулярним протягом всього періоду війни. У перекладах ми отримуємо такий варіант – «*Король говорить*», що, як видається, є повною калькою з російської версії перекладу («*Король говорит…*») і навряд чи можна вважати вірним, адже в українській мові таке висловлення є, так би мовити, незакінченим, адже передбачає уведення прямого додатку, але що найважливіше – втрачає закладені авторами значення. Інша справа, що цей варіант перекладу стає вже невід'ємною частиною цієї кінострічки у нашому прокаті і будь-яка заміна може призвести до викривлення у сприйнятті всього кінотексту нашою аудиторією.

4. Висновки

Мультимодальний характер кінотексту є певним викликом для перекладача, адже всі його складові спрямовані на формування єдиної синергії впливу як на вихідну, так і на цільову лінгвокультури. І тут основним завданням є збереження під час роботи з ним «оптичності» погляду на весь текст крізь призму взаємодії всієї полікодової системи простору кінотексту. З цієї точки зору необхідним вважається акцент на тих фрагментах/мізансценах, де на перший погляд немає жодних проблем у відтворенні, але на практиці це хибне уявлення може призвести до неспівпадіння реакцій вихідної/ цільової аудиторій на сприйняття всієї кінострічки. Йдеться про культурно марковані фрагменти кінотексту, де примарна транспарентність перекладу через застосування словникових відповідників або (морфологічної) кальки може не сприйматися реципієнтом адекватно, а у гіршому випадку спотворювати не лише реакцію, а й «портрет» всієї вихідної лінгвокультури.

Поєднання вербальної і невербальної складових кінотексту слугують тригером у підключенні максимальної кількості інформативних каналів рефлексії реципієнта, а тому поява у перекладі хибних асоціацій, втрата милозвучності саме у поворотних, або ключових моментах комунікативної події може спровокувати появу зворотної реакції у цільової аудиторії, що уводить у протиріччя з інтенцією авторів оригінальної кінострічки.

Проведений перекладознавчий аналіз спрямований на виокремлення таких культурно зорієнтованих фрагментів, крос-культурне зіставлення яких уможливлює фокусування не стільки на вербальних проблемах відтворення, а надто на взаємодію всього полікодового простору тексту задля формування єдиного емоційно-естетичного впливу на аудиторію як вихідної, так і цільової лінгвокультур.

Перспективною вбачається розробка методології перекладознавчого дослідження кінотексту в крос-культурному зіставленні з подальшим запровадженням системи ідентифікації лакунарних зон тексту для адекватного відтворення всієї мультимодальної специфіки аналізованого типу тексту в перекладі.

Конфлікт інтересів

Автор засвідчує відсутність конфлікту інтересів щодо фінансування, змісту статті або академічної доброчесності.

Список літератури

Bruti, S., & Zanotti, S. (2017). Exploring the sensory dimension of translated films: An analysis of the King's Speech. *Palimpsestes, 30,* 154-177. Retrieved from http://palimpsestes.revues.org/2488 ; https://doi.org/10.4000/palimpsestes.2488

Demetska, V. V. (2024, April). Intersemiotics of the cinematic text in translation: A cross-cultural aspect. Paper presented at the second international conference "Multimodality and transmediality: Interdisciplinary studies", Kharkiv, Ukraine. Abstract retrieved from: https://drive.google.com/file/d/1GPwpHQ9M6F29i1bjLQrl3jJq1i_oSP-n/view (in Ukrainian)

Демецька, В. В. (2024, Квітень). Інтерсеміотика кінотексту в перекладі: Крос-культурний аспект. Доповідь на ІІ міжнародній конференції "Мультимодальність і трансмедіальність: Міждисциплінарні студії", Харків, Україна. URL: https://drive.google.com/file/d/1GPwpHQ9M6F29i1bjLQrl3jJq1i_oSP-n/viewGambier, Y. (2021). *Recent developments and challenges in audiovisual translation research.* Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/351711542_Recent_developments_and_challenges_in_audiovisual_translation_research

Jacobson, R. (2000). On linguistic aspects of translation. In L. Venuti (Ed.), *The translation studies reader* (pp. 113-118). New York, NY: Routledge (Original work published 1959).

Martynyuk, A. P. (2020). The problem of meaning-making in communication. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching, (91)*, 27-41. https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-04 (in Ukrainian)

Мартинюк, А. П. (2020). Проблема смислотворення в комунікації. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов", (91)*, 27-41. https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-04

Pérez-González, L. (2020). Audiovisual translation. In M. Baker & G. Saldanha (Eds.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies (Third Edition)* (pp. 30-34). London: Routledge.

Poyatos, F. (2008). *Textual translation and live translation: the total experience of nonverbal communication in literature, theater and cinema*. Amsterdam: John Benjamins.

Shevchenko, I. (2019). Enactive meaning-making in the discourse of theatre and film. *Cognition, communication, discourse, 19,* 15-19. Retrieved from https://doi.org/10.26565/2218-2926-2019-19-01

Tikhanen, A. (n.d.). Stone of Scone. In *Encyclopedia Britannica*. Retrieved from https://www.britannica.com/topic/Stone-of-Scone

Джерела ілюстрацій

Hooper, T. (Director), & Seidler, D. (Writer). (2010). The King's Speech [Motion picture]. United States: Paramount Pictures. United Kingdom: Momentum Pictures. Australia: Transmission Films. English version retrieved April, 16, 2024, from https://subscene.com/subtitles/the-kings-speech-kings-speech/english/435919. Ukrainian versions retrieved April,16, 2024, from https://subscene.com/subtitles/the-kings-speech-kings-speech/ukranian/2579864

INTERSEMIOTICS OF CINEMATIC TEXT IN TRANSLATION: CROSS-CULTURAL ASPECT

Vladyslava Demetska
Doctor of Philology, Professor,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
(6, Berehove, Zakarpattia Oblast, 90201);
e-mail: vdemetskaya@gmail.com;
ORCID: http://orcid.org/0000-0001-9902-7913

Article citation: Demetska, V. (2024). Intersemiotyka kinotekstu v perekladi: kros-kulturnyi aspekt [Intersemiotics of cinematic text in translation: cross-cultural aspect]. *Cognition. Communication. Discourse*, *28*, 24-32. https://doi.org/10.26565/2218-2926-2024-28-02 (in Ukrainian).

Abstract
The article deals with the problem of cross-cultural specificity of reproducing a cinematic text in translation. The framework of this present research is intersemiotic translatology with an emphasis on the synergetic unity of the key semiotic systems – verbal and visual. Consequently, the main task of a translator presupposes motivational choice of translation strategy, which enables the realization of an adequate synergy of effect on perception of a cinematic text by the target audience in terms of cross-cultural comparison. The translation analysis was conducted on the English source cinematic text and two Ukrainian translation versions of historical drama "The King's Speech" (2010). A cinematic text in translation obtains additional difficulties of cross-cultural character mainly while transcoding the feature films, which display the definite historical and cultural period of a source linguaculture. Such screen adaptational versions are considered as a text in a broad sense, because it implies a cinematic verbal text and on the other hand is a product of a special type of translation – intersemiotic one. Besides, the process of film adaptation of a literary text presupposes the realization of Jakobsonian three types of translation: 1) intralingual translation or rewording (creation of scenario); 2) interlingual translation or translation proper; 3) intersemiotic translation or transmutation, i.e., creation of a film itself. Heterogeneity of the translation medium of a cinematic text as one of the main challenges for a translator occurs in the cases when a translator cannot identify nationally or culturally marked discursive elements of a source text, which can lead to the false or distorted perception of the whole polycode system of the original by the target audience. Hence, it is quite reasonable to undertake the translation analysis of a cinematic text from the point of view of the culturally bound information embedded in it, which should be possessed by both – a translator and a recipient.

Key words: *translation strategies, cinematic text, culturally marked lexis, intersemiotic translation, translation methodology.*

Received 01.05.2024, accepted 21.06.2024.